

АРТСТУДІЯ "НАЦІОНАЛЬНА ГОРДІСТЬ" В АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО: НАЦІОНАЛЬНА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ МОЛОДІ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7211>

СКНАР Оксана Миколаївна

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу психології політичної поведінки
молоді Інституту соціальної та
політичної психології Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Ірина Віталіївна ОСТАПЕНКО

кандидат психологічних наук,
завідувач відділу психології
політичної поведінки молоді
Інституту соціальної та політичної
психології Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У рамках тижня громадянського суспільства відділом психології політичної поведінки молоді Інституту соціальної та політичної психології НАПН України було проведено майстер-клас «Національна гордість» для студентів Академії мистецтв імені Павла Чубинського. Практичний захід був організований з метою активізації національно-патріотичних настанов молоді. Використовувались засоби візуалізації та методи групової дискусії. Практичне заняття проводилося 18 вересня 2025 р. старшим науковим співробітником Оксаною Скар, завідувачем відділу Іриною Остапенко та старшим науковим співробітником Інною Дідук. Для актуалізації національної ідентифікації молоді був обраний варіант методики з арсеналу арттерапії. Кожній групі студентів було запропоновано створити свою медаль (обрати форму, розмір), узгодити між собою її змістове «наповнення» та нанести на неї кольори, символи, знаки, малюнки, що відображають їх розуміння і відчуття національної гордості. Завдяки використанню засобів арттерапії, методика дала змогу виокремити національні досягнення, які репрезентують медалі, та актуалізувати національну самоідентифікацію молодих людей.

Ключові слова: візуалізація; артстудія; національна ідентичність молоді; національна гордість.

У рамках тижня громадянського суспільства відділом психології політичної поведінки молоді Інституту соціальної та політичної психології НАПН України був проведений майстер-клас «Національна гордість» для студентів Академії мистецтв імені Павла Чубинського. Практичний захід був організований із метою активізації національно-патріотичних настанов молоді. Викорис-

товувались засоби візуалізації та методи групової дискусії. Практичне заняття проводилося 18 вересня 2025 р. старшим науковим співробітником Оксаною Миколаївною Скар, завідувачем відділу Іриною Віталіївною Остапенко та старшим науковим співробітником Інною Анатоліївною Дідук. Для активізації національно-патріотичних настанов молоді було запропоновано створити

медалі. Спочатку у форматі групової дискусії зі студентами обговорювались питання «Що таке національна гордість?», «Чим я пишаюся в українцях, якими досягненнями, надбаннями, здобутками?», «У якій галузі ваша нагорода?», «Яким критеріям мають відповідати номінанти, яких варто нагородити такою відзнакою?» Далі студентам пропонувалося створити медалі, якими можна було б відзначити українців.

У процесі роботи над медалями використовувалися такі матеріали: 1) білий картон для виготовлення основи медалей, кольорові олівці чи масляна пастель; 2) готові картинки для розміщення на медалях; 3) ножиці для вирізання медалей та зображень; 4) клей, степлер, скотч (для кріплення); 5) кольорові стрічки для прикріплення медалей. При невеликій групі в 4-7 осіб достатньо 1 аркуша картону, для 8-12 учасників можна запропонувати 2 (або розділитися на 2 підгрупи). При групі від 12 осіб — доцільно групу розділити на мікрогрупи, кожна з яких створюватиме свою медаль. У нашому випадку в артстудії брали участь 34 студенти, які були поділені на 5 груп. На роботу відводиться приблизно 30-40 хвилин.

Кожній групі студентів було запропоновано створити свою медаль (обрати форму, розмір), узгодити між собою її змістове «наповнення» та

нанести на неї кольори, символи, знаки, малюнки, що відображають їх розуміння і відчуття національної гордості. Пропонувалося також для кожної медалі підібрати відповідний музичний супровід, і при презентації включити запис або виконати наживо. На додаток до цього, кожна група студентів потім представляла свою медаль, розповідаючи, які сенси в неї вкладені, які саме досягнення репрезентовані.

В якості інструментарію обрано варіант методики з арсеналу арттерапії, оскільки вона має низку переваг, а саме: близька ментальності українців, є наочною та інформативною, дає змогу доторкнутися до тих малоусвідомлюваних аспектів, які неможливо побачити за допомогою прямих вербальних методів, залучає до більш активних проявів себе у процесі творчої взаємодії, дає простір для самовираження. Творчий та ігровий характер методик арттерапії також допомагає зняти напругу і надмірний контроль, дає місце для емоцій, створює умови для контакту із власним творчим потенціалом, для вільної й безпечної взаємодії в групі у невимушеній атмосфері, а також наближає молодь до усвідомлення себе суб'єктом, Творцем свого життя. Засоби арттерапії є м'якими, глибокими, безпечними й

екологічними інструментами для вивчення, розвитку, відновлення національної ідентичності молоді (Скнар, 2021).

До цього слід додати, що саме арттерапія, яка ґрунтується на творчому самовираженні, може ненав'язливо залучати до процесу традиційні національні елементи культури (кольори, символи, народну музику чи пісні, народні інструменти та образотворче мистецтво, тощо), що допомагає відновити, посилити зв'язок з українською культурою. Це сприяє формуванню та встановленню (утворенню, підтриманню, розвитку) зв'язку із культурною спадщиною свого народу; відчуття приналежності до нації, відродження гордості за власну культуру, яка зазнавала суттєвих випробувань під впливом проросійських наративів про меншовартісність українців як нації.

Групова форма арттерапії дає змогу створювати колективні творчі продукти, що відображають спільну історію, переживання та прагнення молоді. Це зміцнює почуття єдності, ідентичності та солідарності, сприяє відновленню соціальної довіри.

Спільна групова робота також сприяє розвитку вмінню обговорювати поставлене завдання, визначати шляхи його вирішення, спільно розв'язувати завдання, а також згуртуванню, єднанню групи, налагодженню конструктивної взаємодії, розвиває креативність мислення, веде до розвитку толерантності до інших поглядів, ідей, думок, позицій. Подальше обговорення робіт у групі слугує розвитку рефлексії учасників та критичності мислення (Скнар, 2017). Крім того, процес групового обговорення національних досягнень запобігає основним комунікативним перешкодам національної самоідентифікації молоді, встановлених емпіричним шляхом (Остапенко, 2016).

Результати активної творчої роботи були представлені кожною групою учасників. Усі медалі вийшли оригінальними та цікавими, а презентації — яскравими та емоційними. Студенти

запропонували потенційних номінантів, які заслуговують на отримання нагороди «Національна гордість».

Групова творча робота над створенням медалі дає змогу, окрім усього іншого, унаочнити особливості взаємодії учасників у групі. Спостерігаючи та обговорюючи з учасниками групи перебіг самого процесу створення ними творчого продукту, заслуговує на увагу організація роботи групи: чи йшла загальна робота або ж поділилися на підгрупи? Чи був у групі лідер? Один чи кілька? Чи були розподілені функції усередині групи, чи кожен діяв на свій розсуд? Чи було загальне обговорення теми? Чи кожен висловив свою думку й у якій формі він це зробив? Як приймалося рішення щодо сюжету медалі чи воно взагалі не приймалося? Працювали на загальну ідею чи кожний на себе? Яка була ступінь активності кожного члена групи у творчій діяльності та який їхній внесок у кінцевий продукт? (Скнар, 2017).

Завдяки використанню засобів арттерапії, методика дала змогу в процесі групового обговорення встановити національні досягнення, які репрезентують медалі, та актуалізувати національну самоідентифікацію молодих людей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Остапенко, І.В. (2016). Концептуальні засади дослідження комунікативних бар'єрів національної та громадянської самоідентифікації. *Український психологічний журнал*, 2, 73-84. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707123>
- Скнар, О.М. (2017). *Потенціал проєктивних методик у формуванні політичної картини світу молоді: посібник*. Київ: Міленіум. <https://lib.iitta.gov.ua/709861/>
- Скнар, О.М. (2021). Засоби арттерапії як інструмент налагодження взаємодії в сім'ї. *Простір арттерапії*, 1(29), 74-89. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728515>

"NATIONAL PRIDE" ART STUDIO AT THE PAVLO CHUBYNSKY ACADEMY OF ARTS: NATIONAL SELF-IDENTIFICATION OF YOUTH

Oksana Sknar

PhD in Psychology, Senior Researcher, Senior Research Fellow of the Department for Psychology of Youth Political Behaviour, Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Iryna Ostapenko

PhD in Psychology, Head of the Department for Psychology of Youth Political Behaviour, Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. Within the framework of Civil Society Week, the Department of Psychology of Political Behaviour of Youth at the Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Educational Sciences (NAES) of Ukraine conducted a masterclass titled "National Pride" for students of the Pavlo Chubynsky Academy of Arts. The practical event was organized with the aim of activating the national-patriotic attitudes of young people. Visualization tools and group discussion methods were used. The practical session was held on 18th September 2025 by Senior Research Fellow Oksana Sknar, Head of the Department Iryna Ostapenko, and Senior Research Fellow Inna Diduk. A method from the arsenal of art therapy was chosen to actualise the national identification of the youth. Each group of students was invited to create their own medal (choose a shape, size), agree on its meaningful "filling" and apply colours, symbols, signs, and drawings to it that reflect their understanding and feeling of national pride. Through the use of art therapy tools, the methodology made it possible to identify the national achievements represented by the medals and to actualise the national self-identification of young people.

Keywords: visualisation; art studio; youth national identity; national pride.

Дата публікації: 22 жовтня 2025 р.